

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Є24 **Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень** : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

Онуфрієнко Дар'я Віталіївна До питання про умови праці педагогічних працівників	520
Опара Наталія Геннадіївна Особливості правового регулювання заробітної плати журналістів	523
Сидоренко Анатолій Олександрович Щодо сутності соціального захисту членів сімей військовослужбовців	525
Соколов Дмитро Сергійович Щодо перерахунку пенсій осіб, звільнених з військової служби	527
Ступакова Інна Гаврилівна Нормативне закріплення права працівника на захист своїх трудових прав та інтересів	530
Тішко Дмитро Анатолійович Акти МОП про викорінення насильства та домагань у сфері праці: зміст і значення	532
Тодоріка Костянтин Володимирович Ознаки соціального захисту людей, які живуть з ВІЛ	534
Точило Катерина Сергіївна Щодо необхідності законодавчого врегулювання контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків	538
Циганок Володимир Миколайович Грошове забезпечення – базис матеріального забезпечення військовослужбовців	541
Юзишен Максим Сергійович Служба у Службі безпеки України як різновид найманої праці	543

СЕКЦІЯ 11

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Харитоновна Тетяна Євгенівна, Григор'єва Христина Антонівна Юридичні трансформації публічного адміністрування агробізнесу в Україні: еволюція чи проблема?	547
Гавриш Наталя Степанівна Правові питання охорони ґрунтового покриву України в умовах збройної агресії Російської Федерації	550
Годованюк Андрій Йосипович Європейські орієнтири розвитку бджільництва	553
Канівець Людмила Анатоліївна Здійснення екологічних прав в умовах глобальних викликів	556
Платонова Євгенія Олегівна Правові новели припинення права власності на землю іноземних суб'єктів	560

внаслідок військових дій, із сільськогосподарського обігу; Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель; регіональних програм; програм об'єднаних територіальних громад; Плану відновлення України. А також, вважаємо за доцільне, розробити пропозиції щодо суттєвого оновлення Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням.

Список використаних джерел:

1. Земельне право : підручник. 3-тє вид., допов. і переробл. ; за ред. М. В. Шульги. Харків : Юрайт, 2023. 592 с.
2. Резолюція Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан ґрунтового покриву України в умовах збройної агресії російської федерації» (20 жовтня 2022 року). *Вісник аграрної науки*. 2022. № 12. С. 82–84.
3. Про затвердження Методики визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 18 травня 2022 року № 295. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0586-22#Text>

Ключові слова: ґрунт, земля, ґрунтовий покрив, методика, руйнація, забруднення, засмічення, охорона ґрунтів.

Key words: soil, land, soilcover, technique, destruction, pollution, clogging, soilprotection.

ГОДОВАНЮК АНДРІЙ ЙОСИПОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ БДЖІЛЬНИЦТВА

За даними «Національної ради з відновлення України від наслідків війни» та матеріалів «Аудиту збитків, понесених внаслідок війни», станом на липень 2022 року загальні непрямі втрати сільгоспвиробників оцінюються у \$23,35 млрд, з яких \$11.93 млрд припадає на збитки через порушення логістичних ланцюгів, які призвели до зниження внутрішніх цін на експортно-орієнтовані категорії сільськогосподарської продукції. Збитки у розмірі \$9,85 млрд спричинені зниженням виробництва в рослинництві, зниження виробництва тваринницької продукції та продукції бджільництва оцінюється у \$706 млн збитків сільгоспвиробників і ще у \$859 млн оцінюються збитки через здорожчання основних факторів виробництва [1].

Визначившись у поточних потребах з відновлення та врахувавши заподіяну шкоду, проводяться перемовини з міжнародними партнерами щодо можливого фінансування на відновлення, а воно буде неможливим без складання комплексних планів розбудови територій.

Нині безліч громад та міст, постраждалих від війни, займаються формуванням нових планів з відновлення регіонів і територій (згідно Закону щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій). Наразі не потрібно відкидати можливість запланувати відбудову цих територій із врахуванням норм європейського законодавства у сфері впливу зміни клімату.

Варто зробити особливий акцент на необхідності адаптації законодавства України відповідно солідного кейсу нормативно-правових актів, прийнятих у Євросоюзі на виконання великої за перспективами, комплексної та надто амбітної програми захисту клімату і навколишнього середовища – Європейської зеленої угоди (Green Deal), оскільки, як відомо, Україна заявила про добровільне приєднання до неї. Зокрема політика Зеленого курсу передбачає дві важливі стратегії – «Farmto Fork» (F2F) та «Biodiversity», і саме запилювачі, в тому числі й бджоли, є частиною обох цих стратегій. Задля їх збереження у фокусі «Biodiversity» – охорона й відновлення природних територій, стимулювання розвитку сталого та органічного сільського господарства, а ще серйозний наголос зроблено на необхідності скорочення (на 50 відсотків до 2030 року) використання шкідливих пестицидів, які несуть загрозу природним екосистемам. Також бджолам присвячено частину розділу «Повернемо природу назад в землі сільськогосподарського призначення» стратегії F2F. Отже, наразі Україна має законодавчо унормувати (в рамках новаторських пропозицій, прийнятих в ЄС щодо відновлення пошкоджених екосистем і природи) рух в напрямку створення безпечної та екологічної інфраструктури для розведення бджіл, а також сприяння виходу сільськогосподарської продукції виробників, зокрема продуктів бджільництва, на ринки ЄС.

Наразі ж, набувши статусу кандидата в члени ЄС, Україна поки що демонструє більше декларативні, а не реальні прагматичні кроки на шляху до виконання прийнятих зобов'язань, позаяк фактично більшість ініціатив належним чином не сприяють досягненню запропонованих Green Deal цілей. Звісно, у багатьох випадках на заваді стала війна, з іншого боку саме складна ситуація в країні спонукає не лише апелювати до законодавчих актів, що приймаються в ЄС, а відповідно, в межах Угоди про асоціацію, швидше проводити зміни в нашому законодавстві, які відкривали б можливість тримати Зелений курс.

Приміром, нині в ЄС під органічне виробництво використовується близько 8,5 % сільськогосподарських угідь, в той час як в Україні, яка має величезний потенціал для розвитку органічного землеробства, частка таких земель становить 1,1 %. Відтак у країні поки що не йдеться про заходи щодо стимулювання вітчизняного виробництва та використання біопрепаратів. Натомість сьогодні, всупереч офіційній статистиці щодо використання пестицидів та агрохімікатів на 30 % менше, ніж у ЄС, фактично таких використовується більше. При цьому в ЄС, усвідомивши усі загрози та ризики, що несе проблема, вирішили вдатися до запобіжних заходів, а не розводити руками, допустивши негативні наслідки. Відповідні інституції встановили заборону на використання пестицидів неоникотиноїдної групи,

оскільки вони є найбільш отруйними для бджіл. Проте є підозра, що зі складів ЄС неоникотиноїдам можуть допомогти прокласти шлях до України, або й уже проклали. Позаяк наскрізь «діряве» вітчизняне законодавство про пестициди дозволяє завозити до нас увесь хім-добрильний неліквід. Зокрема досить умовно можемо говорити про роботу в нашій країні системи державного контролю і після реєстраційного моніторингу агрохімікатів, оскільки після проходження сертифікації не передбачено регулярного контролю над їх застосуванням. Відтак аграріям відкрита можливість, провівши реєстрацію певних хімпрепаратів та засвідчивши їхню якість, пролонговано використовувати під цим брендом будь що, і при цьому мати впевненість: подібні факти ніким не контролювані. Через що й фіксуємо численні випадки викидів в атмосферу, що призводять не лише до загибелі бджіл. Негативні наслідки глобальніші, бо потерпає уся екосистема. При цьому відповідальності за такий стан речей ніхто не несе. Україні потрібно буде гармонізувати власні вимоги з вимогами ЄС, зробити національне законодавство в цій сфері чітким та недвозначним, створити ефективну систему контролю за виробництвом, експортом, продажем та використанням небезпечних речовин.

Обґрунтований інтерес викликає одна з основоположних ідей, запропонованих Green Deal, що об'єднують європейську сільськогосподарську та природоохоронну політику, це – повернення природи в агроландшафти. Суть її полягає в тому, що якщо частина земель фермерів відведена під квітуче різнотрав'я, інші природні оази, що слугують як місця існування дикої фауни та запилювачів, зокрема бджіл, то власники отримують субсидії. До того ж саме вони в першу чергу мають бонуси від подібних «диких» територій на своїх земельних ділянках, позаяк це «банки» здорової ґрунтової мікрофлори для збереження родючості ґрунтів, їх деградації, попередження ерозії, а також підвищення врожайності завдяки безкоштовній роботі таких ефективних запилювачів, як бджоли. Аналогом таких територій у нас на Україні можна, певною мірою, вважати лісосмуги та закрайки полів. А взагалі дикороси потребують значно більшої уваги, про це говорить аналіз медового клину України. Адже, крім лісів, медоносну базу можна розширити за рахунок багаторічних насаджень в лісосмугах та на узбіччях доріг, шляхом збереження луків, різнотрав'я в ярах і балках, поблизу водного плеса. Річ у тому, що більшість дикоросів, особливо трави, значно стійкіші до кліматичних змін, ніж сільськогосподарські культури.

Той факт, що глобальні зміни клімату в останні роки поглиблюють проблеми у бджільництві, призводячи до більш масового мору бджіл і збитків пасічників, занепокоєно констатують в наукових колах. «На захворювання бджіл та їхню масову загибель впливає зміна кліматичних умов – зростання середньорічної температури та збільшення кількості небезпечних метеорологічних явищ», – переконана завідувача сектором вивчення хвороб бджіл ННЦ «Інститут експериментальної та клінічної ветеринарної медицини» Олена Сіренко. Бджоларі також говорять про суттєві ризики, які виникають через різке коливання

зимових температур, безсніжні зими, холодні весни, затяжні дощі, суховії, спеку. Як наслідок зростає дефіцит вологи, відчувається негативний вплив на зимівлю бджіл та їх весняний виліт, адже порушується нормальний розвиток бджолосімей. Кліматичні зміни спричиняють негативний вплив на стан медоносних культур: змінюються початок і закінчення медозбору, кількість нектару. Адже при холодній і дощовій погоді цвітіння медоносів досить мізерне, під час спеки – квіти «згорають», а сильні дощі вимивають зі цвіту нектар. І неzapе- речним є факт, що через нехарактерні температурні гойдалки у період квітування основних медоносів в Україні в останні роки констатують суттєве зменшення збору елітних медів, зокрема з акації та липи.

Відновити території та відбудувати міста – ось найголовніші завдання сьогодення. Використовуючи європейський принцип “buildbackbetter” (відбудувати краще, ніж було), ми зробимо не тільки більш сталими та готовими до нових викликів наші місцини, але і підготуємо законодавчу базу, якою зможемо пишатися на європейському просторі.

Список використаних джерел:

1. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Аудит збитків, понесених внаслідок війни». Липень 2022 р.: вебсайт. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/audit-of-war-damage.pdf>

Ключові слова: екосистема, правове регулювання бджільництва, сільськогосподарські рослини, пестициди, охорона бджіл.

Key words: ecosystem, legal regulation of beekeeping, agricultural plants, pesticides, protection of bees.

КАНІВЕЦЬ ЛЮДМИЛА АНАТОЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗДІЙСНЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

У сучасних умовах розвитку цивілізації існування людини без природного оточення є неможливим, що обумовлено наявністю нерозривного екологічного зв'язку між ними. Без перебільшення природні об'єкти та їх ресурси, що становлять національне багатство країни, особливо значимі і цінні для людини. Є основою формування безпечного середовища для життя і здоров'я людини, матеріальним підґрунтям її існування та життєдіяльності, фактором, що визначає її добробут. Виняткова значимість об'єктів природи вимагає особливої законодавчої регламентації відносин щодо їх використання та охорони.